

Sygn. akt XVII AmA 126/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 kwietnia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Jolanta de Heij - Kaplińska

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Katarzyna Dawejnis

po rozpoznaniu w dniu 15 kwietnia 2014 roku w Warszawie na rozprawie

sprawy z odwołania (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w C.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

na skutek odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 19 września 2012 roku Nr (...)

oddala odwołanie

SSO Jolanta de Heij - Kaplińska

Sygn. akt XVII AmA 126/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 września 2012 r., o nr (...), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko (...) Sp. z o.o. z siedzibą w C., Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dalej uokik) **uznał za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów** praktykę stosowaną przez (...) Sp. z o.o. z siedzibą w C. polegającą na zamieszczeniu we wzorcu umownym w zakresie wywozu odpadów, stosowanym w obrocie z konsumentami postanowienia o treści: „Odbiorca odpadów zobowiązuje się do odbioru odpadów (...) w cenie ...zł netto plus obowiązująca stawka podatku VAT za jeden pojemnik (...)”, które jest postanowieniem wpisanym do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, co stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 powołanej wyżej uokik i **stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 29 marca 2011 r.**

II. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznał za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów** praktykę stosowaną przez (...) Sp. z o.o. z siedzibą w C. polegającą na zamieszczeniu we wzorcu umownym w zakresie wywozu odpadów, stosowanym w obrocie z konsumentami postanowienia o treści:

a. „Odbiorca zastrzega sobie prawo nieterminowego odbioru odpadów komunalnych od wytwórcy w przypadku awarii samochodu (...)”,

b. „Odbiorca odpadów zastrzega sobie prawo do wstrzymania wywozu odpadów oraz innych usług komunalnych świadczonych przez Spółkę w przypadku gdy Wytwórca odpadów będzie zalegał z zapłatą należności przez dwa kolejne miesiące od terminu zapłaty faktury”,

c. „Termin płatności za usługę wykonaną na zasadach określonych w niniejszej umowie strony ustalają na 14 dni od daty wystawienia faktury”,

które są postanowieniami wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, co stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 powołanej wyżej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i **stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 12 czerwca 2012 r.**

III. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznał za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów** praktykę stosowaną przez (...) Sp. z o.o. z siedzibą w C. polegającą na zamieszczeniu we wzorcu umownym w zakresie wywozu odpadów, stosowanym w obrocie z konsumentami postanowienia o treści: „(...) Zmiana taryfy w kolejnym roku kalendarzowym nie powoduje konieczności zmiany umowy. O wejściu w życie nowej taryfy Spółka poinformuje poprzez ogłoszenie na tablicach ogłoszeń Urzędu Gminy co najmniej 14 dni przed wejściem taryf w życie”, które jest postanowieniem wpisanym do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, co stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 powołanej wyżej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i **stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 6 sierpnia 2012 r.**

IV. Na podstawie art. 26 ust. 2 w związku z art. 27 ust. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, określił dla (...) Sp. z o.o. z siedzibą w C. środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w postaci obowiązku doprowadzenia, w terminie czterech miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji, do zgodności z prawem treści zawartych i obowiązujących umów w zakresie wywozu odpadów, zawieranych w obrocie z konsumentami poprzez przedstawienie konsumentom propozycji aneksowania zawartych już umów lub przedstawienia im propozycji zawarcia umów w oparciu o wzorzec nie zawierający kwestionowanych postanowień, w zakresie naruszeń określonych w pkt I, II i III sentencji decyzji.

V. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nałożył na (...) Sp. z o.o. z siedzibą w C. **karę pieniężną w wysokości 3.615 zł**, płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punktach I-III sentencji decyzji.

VI. Na podstawie art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz na podstawie art. 264 § 1 ustawy Kodeks postępowania administracyjnego w związku z art. 83 i art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów postanowił obciążyć (...) Sp. z o.o. z siedzibą w C. kosztami przeprowadzonego postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów i zobowiązać ww. przedsiębiorcę do zwrotu na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwoty 33,80 zł, w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się decyzji.

(decyzja, k. 4-13).

Odwołanie od powyższej decyzji w dniu 4 października 2010 r. (data stempla pocztowego) wniosła (...) Sp. z o.o. z siedzibą w C., zaskarżając decyzję w całości i wnosząc o uchylenie decyzji, ewentualnie o odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej.

Zaskarżonej decyzji zarzucono:

- naruszenie art. 24 uokik, poprzez uznanie iż odwołująca się spółka, bezprawnym działaniem naruszyła zbiorowe interesy konsumentów,

- naruszenie art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik w zw. z art. 111 uokik poprzez nałożenie na przedsiębiorcę kary pieniężnej, pomimo istnienia okoliczności umożliwiających odstąpienie od wymierzenia kary.

(odwołanie, k. 14-18).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 19 lutego 2013 r. (data stempla pocztowego) –podtrzymując swoje stanowisko zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji - Prezes UOKiK wniósł o oddalenie odwołania w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

(odpowiedź na odwołanie, k. 51-54).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Sp. z o.o. z siedzibą w C. jest przedsiębiorcą prowadzącym działalność gospodarczą m.in. w zakresie wywozu śmieci i odpadów, czy unieszkodliwiania odpadów.

(dowód: odpis z Rejestru przedsiębiorców KRS, k. 32-35).

Od 2006 r. w obrocie z udziałem konsumentów Spółka (...) posługiwała się wzorcem umowy o nazwie „Umowa wywozu odpadów komunalnych”, w którym zawarto następujące postanowienia:

1. „Odbiorca odpadów zobowiązuje się do odbioru odpadów (...) w cenie ...zł netto plus obowiązująca stawka podatku VAT za jeden pojemnik (...)” - § 1 ust. 1 umowy;
2. „Odbiorca zastrzega sobie prawo nieterminowego odbioru odpadów komunalnych od wytwórcy w przypadku awarii samochodu, trudnych warunków atmosferycznych lub drogowych (brak możliwości dojazdu)” - § 3 ust. 2 umowy;
3. „Odbiorca odpadów zastrzega sobie prawo do wstrzymania wywozu odpadów oraz innych usług komunalnych świadczonych przez Spółkę w przypadku gdy Wytwórca odpadów będzie zalegał z zapłatą należności przez dwa kolejne miesiące od terminu zapłaty faktury” - § 3 ust. 3 umowy;
4. „Termin płatności za usługę wykonaną na zasadach określonych w niniejszej umowie strony ustalają na 14 dni od daty wystawienia faktury” - § 5 umowy;
5. „(...) Zmiana taryfy w kolejnym roku kalendarzowym nie powoduje konieczności zmiany umowy. O wejściu w życie nowej taryfy Spółka poinformuje poprzez ogłoszenie na tablicach ogłoszeń Urzędu Gminy co najmniej 14 dni przed wejściem taryf w życie” - § 4 umowy.

(dowód: okoliczności bezsporne; wzorzec umowny, k. 7 akt admin.; przykładowe umowy zawarte w oparciu o wzorzec, k. 20-22, 39 akt admin.).

Zawiadomieniem z dnia 5 czerwca 2012 r. Prezes UOKiK poinformował Spółkę (...) o wszczęciu z urzędu przeciwko niej - w tym samym dniu - postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 uokik oraz wezwał Spółkę do ustosunkowania się do postawionych zarzutów i przedstawienia wymaganych informacji i dokumentów.

(dowód: zawiadomienie RKT-61-14/12/BP, k. 4 akt admin.; postanowienie nr 1, k. 1-3 akt admin.).

W piśmie z dnia 11 czerwca 2012 r. (...) przedstawiła Prezesowi UOKiK propozycje następujących zmian w zakresie zakwestionowanych postanowień wzorca umowy:

- § 1 ust. 1 umowy nadano brzmienie: „Odbiorca odpadów zobowiązuje się do odbioru niesegregowanych odpadów komunalnych, zgodnie z obowiązującymi stawkami”,

- § 3 ust. 2 umowy nadano brzmienie: „Odbiorca odpadów zastrzega sobie prawo nieterminowego odbioru odpadów komunalnych od wytwórcy w przypadku działania siły wyższej, w szczególności braku możliwości dojazdu na skutek trudnych warunków atmosferycznych lub drogowych”,

- § 3 ust. 3 umowy nadano brzmienie: „Odbiorca odpadów zastrzega sobie prawo do wstrzymania wywozu odpadów oraz innych usług komunalnych świadczonych przez Spółkę w przypadku gdy Wytwórca odpadów będzie zalegał z zapłatą należności przez dwa kolejne miesiące od terminu zapłaty faktury. Przed zastosowaniem sankcji, o której mowa powyżej Odbiorca odpadów wezwie pisemnie Wytwórcę odpadów do zapłaty zadłużenia z zachowaniem przepisów KC”,

- § 5 umowy nadano brzmienie: „Termin płatności za usługę wykonaną na zasadach określonych w niniejszej umowie strony ustalają na 14 dni od daty otrzymania faktury”,

- § 4 umowy zaproponowano brzmienie: „Cena wymieniona w § 1 niniejszej umowy wynika z kalkulacji dla danego roku kalendarzowego. Zmiana cen w kolejnym roku kalendarzowym nie powoduje konieczności zmiany umowy. O wejściu w życie nowej ceny Spółka poinformuje Wytwórcę odpadów pisemnie, co najmniej 14 dni przed wejściem w życie”.

Zmienione postanowienia z § 1 ust. 1, § 3 ust. 2 i ust. 3 oraz z § 5 „Umowy wywozu odpadów komunalnych” były uwzględniane w umowach zawieranych z konsumentami począwszy od dnia 12 czerwca 2012 r., przy czym zapis z § 1 ust. 1, o zmodyfikowanej treści („Odbiorca odpadów zobowiązuje się do odbioru niesegregowanych odpadów (...) w cenie zł brutto (...))” został wykorzystany po raz pierwszy w umowie z dnia 29 marca 2011 r. Natomiast w zakresie postanowienia z § 4 wzorca umowy, w odpowiedzi na kolejne pisma Prezesa Urzędu tj. z dnia 18 i 29 czerwca 2012 r. oraz dnia 12 i 26 lipca 2012 r., Spółka (...):

- w piśmie z dnia 26 czerwca 2012 r. zaproponowała zmienić przedmiotowy zapis w następujący sposób: „Cena wymieniona w § 1 niniejszej umowy wynika z kalkulacji dla danego roku kalendarzowego. O zmianie ceny w kolejnym roku kalendarzowym, Odbiorca odpadów powiadomi pisemnie Wytwórcę odpadów w terminie co najmniej 14 dni przed dniem wejścia w życie nowe ceny. W przypadku nie akceptowania nowej ceny Wytwórca odpadów ma prawo wypowiedzieć umowę na warunkach określonych w § 7”,

- w piśmie z dnia 9 lipca 2012 r. zaproponowała następujące brzmienie postanowienia: „Cena wymieniona w § 1 niniejszej umowy wynika z kalkulacji dla danego roku kalendarzowego. Ceny usługi wywozu odpadów wraz z harmonogramem odbioru odpadów komunalnych i surowców wtórnych stanowi załącznik nr 1 do niniejszej umowy. Zmiana cen w kolejnym roku kalendarzowym nie powoduje konieczności zmiany umowy. O wejściu w życie nowej ceny Spółka poinformuje Wytwórcę odpadów pisemnie, co najmniej 14 dni przed wejściem w życie”,

- w piśmie z dnia 23 lipca 2012 r. przedstawiła propozycję nadania § 4 wzorca umowy brzmienia: „Cena wymieniona w § 1 niniejszej umowy wynika z kalkulacji dla danego roku kalendarzowego. Ceny usługi wywozu odpadów wraz z harmonogramem odbioru odpadów komunalnych i surowców wtórnych stanowi załącznik nr 1 do niniejszej umowy. O wejściu w życie nowej ceny Spółka poinformuje Wytwórcę odpadów pisemnie, co najmniej 30 dni przed wejściem w życie”,

- w piśmie z dnia 6 sierpnia 2012 r. zaproponowała nadać spornemu postanowieniu następującą treść: „Cena wymieniona w § 1 niniejszej umowy wynika z kalkulacji dla danego roku kalendarzowego. Ceny usługi wywozu odpadów wraz z harmonogramem odbioru odpadów komunalnych i surowców wtórnych stanowi załącznik nr 1 do niniejszej umowy. O wejściu w życie nowej ceny Spółka poinformuje Wytwórcę odpadów pisemnie, co najmniej 60 dni przed wejściem w życie” i taka treść § 4 wzorca umowy została ostatecznie zaaprobowana przez organ.

(**dowód:** pismo (...) z dnia 11.06.2012 r., k. 8-11 akt admin.; zmieniona „Umowa wywozu odpadów komunalnych”, k. 12 i k. 67 akt admin.; pismo (...) z dnia 26.06.2012 r., k. 17 akt admin.; przykładowe umowy zawarte w oparciu o zmieniony wzorzec, k. 50-57 akt admin.; pismo (...) z dnia 9.07.2012 r., k. 34 akt admin.; pismo (...) z dnia 23 lipca 2012 r., k. 60 akt admin.; pismo (...) z dnia 6.08.2012 r., k. 66 akt admin.; pismo Prezesa UOKiK z dnia 18.06.2012 r., k. 16 akt admin.; pismo Prezesa UOKiK z dnia 29.06.2012 r., k. 32-33 akt admin.; pismo Prezesa UOKiK z dnia 12.07.2012 r., k. 59 akt admin.; pismo Prezesa UOKiK z dnia 26.07.2012 r., k. 64 akt admin.; umowa z dnia 29.03.2011 r., k. 62).

Pismem z dnia 7 września Prezes UOKiK zawiadomił przedsiębiorcę o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz o możliwości zapoznania się z tym materiałem.

(**dowód:** zawiadomienie nr (...), k. 69 akt admin.).

Dnia 19 września 2012 r. Prezes UOKiK wydał decyzję w sprawie stosowania przez Spółkę (...) praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, która została zaskarżona w niniejszym postępowaniu.

W rejestrze klauzul abuzywnych, na skutek prawomocnych wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, figurują następujące postanowienia:

- pod poz. 885, o brzmieniu: „Do ceny netto zostanie doliczony podatek VAT zgodnie z obowiązującymi przepisami. Na dzień podpisania umowy stawka podatku VAT na lokal mieszkalny wynosi 7%, a na garaż i miejsce parkingowe 22%. W przypadku zmiany stawki podatku VAT nastąpi odpowiednia zmiana ceny.”;

- pod poz. 1057, o treści: „Przyczyną reklamacji nie mogą być okoliczności, za które Organizator nie ponosi odpowiedzialności (awarie techniczne środków transportu ...)”;

- pod poz. 1978, o brzmieniu: „W przypadku nie uregulowania rachunku w terminie zleceniobiorca ma prawo do wstrzymania usług”;

- pod poz. 496, o treści: „Należność za gaz ziemny oraz świadczone Kupującemu usługi będą regulowane na podstawie faktur wystawionych przez Sprzedawcę (...) 14 dniowym od daty wystawienia faktury w przypadku wysyłki pocztą, z wyłączeniem § 5 ust. 3 umowy. Należność za gaz ziemny, o której mowa w § 5 ust. 3 umowy Kupujący będzie regulował na podstawie faktur wystawionych przez Sprzedawcę w terminie podanym w fakturze”;

- pod poz. 1977, o brzmieniu: „Zmiana cen za wywóz odpadów komunalnych nie wymaga aneksu do umowy”.

(dowód: www.uokik.gov.pl/rejestr/).

W roku 2011 r. Spółka (...) osiągnęła przychód w wysokości (...) zł.

(**dowód:** CIT-8, k. 27-30 akt admin.).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Przepis art. 24 ust. 1 uokik zakazuje stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (tzw. praktyk antykompatywnych). W ust. 2 pkt 1 wskazano natomiast, że przez takie praktyki rozumie się bezprawne działanie przedsiębiorcy godzące w interesy konsumentów, polegające - między innymi - na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

O uznaniu postanowienia wzorca umowy, stosowanego przez przedsiębiorcę, za niedozwolone orzeka Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zaś wyrok uznający określone postanowienie za niedozwolone i zakazujący jego

stosowania ma skutek wobec osób trzecich, zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c. Prezes UOKiK prowadzi rejestr postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, którego celem jest wyeliminowanie z obrotu tego typu postanowień. Rejestr jest powszechnie dostępny na stronie internetowej UOKiK. Obowiązuje przy tym tzw. formalna jawność rejestru, co oznacza, że od chwili wpisania klauzuli uznanej za abuzywną do rejestru, nikt nie może zasłaniać się nieznaną dokonanych w nim wpisów. Innymi słowy, postanowienia ujęte w rejestrze są zakazane we wszystkich wzorcach umów, a zakaz ich stosowania dotyczy wszystkich przedsiębiorców, a nie tylko tych, w stosunku do których zapadł prawomocny wyrok SOKiK. Zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie przyjmuje się, że zakaz stosowania niedozwolonych postanowień obejmuje również postanowienia o treści tożsamej z treścią klauzul wpisanych do rejestru, tj. postanowień, których istota jest taka sama, a różnice sprowadzają się jedynie do przyjęcia odmiennej konstrukcji gramatycznej, czy też innego szyku wyrazów w zdaniu.

Treść art. 24 ust. 2 pkt 1 uokik nie budzi wątpliwości, iż bezprawne jest działanie przedsiębiorcy polegające na stosowaniu postanowień wzorców umowy, które zostały uznane za abuzywne i wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Działanie to stanowi również naruszenie zbiorowej interesy konsumentów. Wobec powyższego, w opisanej sytuacji zachodzi podstawa do realizacji ochrony interesów konsumentów przed niedozwolonymi postanowieniami wzorca umowy w trybie postępowania administracyjnego uregulowanego w art. 24 – 28 uokik. W postępowaniu tym Prezes UOKiK nie bada kwestii, czy stosowane przez przedsiębiorcę postanowienie spełnia przesłanki niedozwolonego postanowienia umownego, o których mowa w art. 385¹ k.c. Zadanie organu sprowadza się bowiem w tym wypadku jedynie do ustalenia, czy treść badanego postanowienia jest tożsama z treścią postanowienia ujętego w rejestrze klauzul abuzywnych. Ocena abuzywności została natomiast dokonana uprzednio przez SOKiK, którego wyrok stanowił podstawę do wpisania niedozwolonego zapisu do rejestru.

Odwołująca się Spółka stwierdziła, iż wbrew zaskarżonej decyzji, jej działaniom nie można przypisać cech bezprawności.

Odnośnie postanowienia „Odbiorca odpadów zobowiązuje się do odbioru odpadów (...) w cenie ...zł netto plus obowiązująca stawka podatku VAT za jeden pojemnik (...)” (punkt I sentencji decyzji) (...) zaznaczyła, że umowę obejmującą wskazany zapis stosowano jedynie w okresie od stycznia do marca 2011 r. i zawarto tylko jedną umowę zawierającą ten zapis w dniu 29 marca 2011 r. Ponadto, zdaniem Spółki, zakwestionowane postanowienie nie jest tożsame z klauzulą wpisaną do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, ponieważ skoro wskazywało na „obowiązującą” w momencie podpisywania umowy stawkę podatku VAT, to konsument w momencie jej podpisywania znał zarówno cenę netto usługi, jak i wysokość podatku VAT. Nadto, w § 7 umowy przewidziano w każdej możliwej sytuacji bez uzasadnienia możliwość rozwiązania umowy za jednomiesięcznym okresem wypowiedzenia, zatem w razie nieakceptowania warunków finansowych, konsument mógł rozwiązać umowę.

Stanowisko Spółki nie jest trafne. W ocenie Sądu Okręgowego, Prezes UOKiK prawidłowo stwierdził tożsamość analizowanego zapisu z treścią postanowienia wpisanego do rejestru klauzul abuzywnych pod poz. 885 o brzmieniu: „Do ceny netto zostanie doliczony podatek VAT zgodnie z obowiązującymi przepisami. Na dzień podpisania umowy stawka podatku VAT na lokal mieszkalny wynosi 7%, a na garaż i miejsce parkingowe 22%. W przypadku zmiany stawki podatku VAT nastąpi odpowiednia zmiana ceny.” Na tożsamości porównywanych klauzul wskazuje ich istota, cel, dla którego zostały wprowadzone do wzorców umownych oraz skutek, jaki wywołują. Przede wszystkim należy stwierdzić, że użycie sformułowania o „obowiązującej stawce podatku VAT” nie jest precyzyjne i nie pozwala na jednoznaczne określenie ceny odbioru odpadów. W chwili zawarcia umowy cena usługi nie jest konsumentowi faktycznie znana, tymczasem od profesjonalisty wymaga się zachowania odpowiedniego standardu przy formułowaniu zapisów wzorca umownego, zwłaszcza mającego zastosowanie w stosunkach z konsumentami. Nadto, zakwestionowane postanowienie uprawnia kontrahenta konsumenta do określenia lub podwyższenia ceny usługi już po zawarciu umowy bez jednoczesnego przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy, co odpowiada klauzuli wskazanej w art. 385³ pkt 20 k.c. Z analizowanego postanowienia wzorca umownego wynika bowiem, że jeśli po zawarciu umowy na wywóz odpadów nastąpi zmiana stawki podatku VAT, to należy ją uwzględnić przy regulowaniu kolejnych opłat, nie obowiązuje zaś stawka podatku z chwili zawierania umowy. Dopuszczając natomiast możliwość modyfikacji opłaty za

świadczoną usługę, przedsiębiorca nie zagwarantował jednocześnie kontrahentowi możliwości odstąpienia od umowy w przypadku braku akceptacji nowej opłaty.

Nietrafione jest przy tym odwołanie się przez (...) do zapisu z § 7 wzorca umowy, zgodnie z którym umowa może zostać rozwiązana za porozumieniem stron bez okresu wypowiedzenia lub też jednostronnie za 1 miesięcznym okresem wypowiedzenia, ponieważ nie jest jasne, z uwzględnieniem jakich stawek konsument ma regulować opłaty w okresie wypowiedzenia – tj. według nowych, czy dotychczasowych stawek podatku VAT. Ponadto, jak słusznie zauważył Prezes Urzędu, wzorzec umowy w żadnym postanowieniu nie przewiduje, że konsument będzie informowany o zmianie cen. Tym samym, w analizowanym przypadku należy stwierdzić wystąpienie realnego zagrożenia dla ekonomicznych interesów konsumenta.

Odnosnie do postanowienia „Odbiorca zastrzega sobie prawo nieterminowego odbioru odpadów komunalnych od wytwórcy w przypadku awarii samochodu (...)” (punkt II a sentencji decyzji) odwołująca się Spółka wyjaśniła, że celem wprowadzenia tego zapisu było wyeliminowanie sytuacji w której nie byłaby w stanie terminowo odebrać odpadów na skutek działania siły wyższej, np. braku możliwości wyjazdu wywołanej działaniem nadzwyczajnych zjawisk atmosferycznych. Nadto wskazała, że przedmiotowy zapis w istocie był pusty, ponieważ Spółka posiada dwa samochody do odbioru odpadów, co eliminuje nieterminowy ich odbiór, zaś w czasie obowiązywania umów zawierających ten zapis nie miała miejsca żadna sytuacja w której Spółka uchylałaby się od odpowiedzialności z powołaniem na ten zapis, lub by konsument w zw. z ww. zapisem poniósł jakiegokolwiek negatywne skutki.

Z powyższą argumentacją (...) nie sposób się zgodzić. Istota, cel i skutek analizowanego postanowienia niewątpliwie jest tożsamy z istotą, celem i skutkiem klauzuli wpisanej do rejestru pod poz. 1057, o treści: „Przyczyną reklamacji nie mogą być okoliczności, za które Organizator nie ponosi odpowiedzialności (awarie techniczne środków transportu ...)”. Oba zapisy wyłączają bowiem, tudzież istotnie ograniczają, odpowiedzialność przedsiębiorcy względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Abuzywność analizowanych zapisów wynika z ich sprzeczności z art. 471 k.c., zgodnie z którym dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Art. 471 k.c. wprowadza domniemanie winy tego, kto nie wykonuje, względnie nienależyte wykonuje, swoje zobowiązanie. Natomiast zakwestionowanym postanowieniem przedsiębiorca przyznał sobie możliwość uchylecia się od odpowiedzialności kontraktowej względem konsumenta w przypadku wystąpienia awarii samochodu, która to sytuacja - jak słusznie zauważył Prezes UOKiK – może być także następstwem działań lub zaniechań samego przedsiębiorcy, a niekoniecznie siły wyższej, czy okoliczności, na które Spółka nie ma wpływu. Jest to zatem ewidentnie niekorzystne dla konsumenta, który zostaje pozbawiony możliwości weryfikacji charakteru zaistniałych okoliczności i ich wpływu na ewentualną odpowiedzialność kontrahenta. Tym samym, analizowane postanowienie, podobnie jak i postanowienie ujęte w rejestrze klauzul abuzywnych, skutkuje wyłączeniem lub ograniczeniem odpowiedzialności przedsiębiorcy wobec konsumenta nie tylko w przypadku zaistnienia okoliczności od niego niezależnych, lecz także tych, które powstały z jego winy, co niewątpliwie należy ocenić jako sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumenta. Ponadto, w niniejszym postępowaniu bez znaczenia pozostawał kwestia faktycznych zachowań przedsiębiorcy, gdyż analizie Prezesa Urzędu, jak i SOKiK, podlegała jedynie treść zakwestionowanego zapisu oraz jego tożsamość z klauzulą wpisaną do rejestru klauzul abuzywnych. Nieistotne było natomiast, czy zapis ten był faktycznie wykorzystywany w praktyce, czy też nie.

Również w odniesieniu do postanowienia „Odbiorca odpadów zastrzega sobie prawo do wstrzymania wywozu odpadów oraz innych usług komunalnych świadczonych przez Spółkę w przypadku gdy Wytwórca odpadów będzie zalegał z zapłatą należności przez dwa kolejne miesiące od terminu zapłaty faktury” (punkt II b sentencji decyzji) (...) wskazała, że nie sposób przypisać jej bezprawności działania. W praktyce bowiem Spółka w pełni stosuje art. 491 k.c., gdyż po stwierdzeniu zaległości płatniczych, każdorazowo przesyła pisemne wezwanie do zapłaty, określając dodatkowy termin na spełnienie świadczenia, a do wstrzymania wywozu odpadów dochodzi tylko w sytuacji, gdy kontrahent nie ureguluje zaległej należności w ww. terminie.

W ocenie Sądu Okręgowego, w niniejszej sprawie nie budzi wątpliwości, iż ww. postanowienie odpowiada treściowo postanowieniu wpisanemu do rejestru klauzul abuzywnych pod pozycją 1978, o brzmieniu: „W przypadku nie uregulowania rachunku w terminie zleceniobiorca ma prawo do wstrzymania usług”. Abuzywność analizowanych zapisów wynika z ich sprzeczności z art. 491 § 1 k.c., zgodnie z którym jeżeli jedna ze stron dopuszcza się zwłoki w wykonaniu zobowiązania z umowy wzajemnej, druga strona może wyznaczyć jej odpowiedni termin dodatkowy do wykonania z zagrożeniem, iż w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu będzie uprawniona do odstąpienia od umowy. Za niewątpliwie sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumenta należy ocenić postanowienie, które wbrew treści przywołanego przepisu, przyznaje usługodawcy prawo do odstąpienia od umowy wzajemnej, jej wypowiedzenia, tudzież wstrzymania się z wypełnieniem własnego zobowiązania, bez uprzedniego wyznaczenia kontrahentowi (w tym wypadku konsumentowi) dodatkowego terminu na wykonanie jego zobowiązania w postaci uregulowania opłat za odbiór odpadów. Zdaniem Sądu, rozwiązanie takie wprowadza bowiem do umowy warunki realizacji świadczenia w sposób ewidentnie mniej korzystny dla konsumenta, niż wynika to z obowiązujących przepisów prawa.

Ponadto, jak już zauważono, bez znaczenia pozostaje w tym kontekście kwestia ewentualnej praktyki Spółki - która rzekomo w pełni stosuje art. 491 k.c., gdyż po stwierdzeniu zaległości płatniczych, każdorazowo przesyła pisemne wezwanie do zapłaty, określając dodatkowy termin na spełnienie świadczenia – w żadnym zakresie nie udowodnionej.

Należy zgodzić się z Prezesem UOKiK, że z § 8 wzorca umowy, wskazującego na posiłkowe stosowanie postanowień kodeksu cywilnego, nie można wywnioskować, że Spółka (...) realizuje określone w nim normy o charakterze dyspozytywnym, takie jak wezwanie dłużnika do zapłaty w dodatkowym terminie pod określonym rygorem. Natomiast kwestionowane postanowienie w istocie statuuje sankcję wstrzymania wywozu odpadów w przypadku zalegania przez konsumenta z zapłatą należności za dwa miesiące od terminu zapłaty faktury.

Odnosnie postanowienia „Termin płatności za usługę wykonaną na zasadach określonych w niniejszej umowie strony ustalają na 14 dni od daty wystawienia faktury” (punkt II c sentencji decyzji) (...) wskazała, że wywozi nieczystości z posesji dwa razy w miesiącu zgodnie z harmonogramem, bądź „na wezwanie” po uzgodnieniu dodatkowego terminu, a w ostatnim dniu roboczym miesiąca wystawia fakturę zbiorczą, która obejmuje wszystkie usługi wykonane w ciągu danego miesiąca, która to faktura ma 17-dniowy termin płatności. Tak więc konsument ma zawsze dłuższy niż 14 dni termin płatności faktury, nadto Spółka nie nalicza odsetek za opóźnienie w spłacie należności, jeśli nie posiada nakazu zapłaty opatrzonego klauzulą wykonalności.

Powyższe argumenty ponownie odnoszą się do praktycznych działań (...), które ani nie znajdują odzwierciedlenia w postanowieniach analizowanego wzorca umownego, ani nie mają znaczenia dla oceny przesłanek stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

W ocenie Sądu Okręgowego, trafnie ustalono tożsamość pomiędzy ww. postanowieniem, a klauzulą umieszczoną w rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod poz. 496, o treści: „Należność za gaz ziemny oraz świadczone Kupującemu usługi będą regulowane na podstawie faktur wystawionych przez Sprzedawcę (...) 14 dniowym od daty wystawienia faktury w przypadku wysyłki pocztą, z wyłączeniem § 5 ust. 3 umowy. Należność za gaz ziemny, o której mowa w § 5 ust. 3 umowy Kupujący będzie regulował na podstawie faktur wystawionych przez Sprzedawcę w terminie podanym w fakturze”. Obydwa porównywane postanowienia zagrażają bowiem interesom konsumenta, ze względu na przyjęcie początku biegu terminu na uregulowanie przez niego płatności za usługę od daty wystawienia faktury. Tymczasem nie można wykluczyć sytuacji, gdy z różnych przyczyn (np. leżących po stronie operatora pocztowego, czy także samego przedsiębiorcy, który wyśle fakturę zbyt późno) faktura nie zostanie doręczona konsumentowi w czasie, który pozwalałby mu na terminowe uregulowanie zobowiązania. Tym samym groziłoby to konsumentowi konsekwencjami z tytułu nienależytego wykonania zobowiązania, chociażby w postaci konieczności zapłaty odsetek. Niewątpliwie bezpieczniejszym rozwiązaniem, które gwarantuje konsumentowi terminowe wywiązywanie się ze zobowiązania, jest natomiast ustalenie terminu płatności w odniesieniu do daty doręczenia faktury konsumentowi.

W stosunku do postanowienia „Zmiana taryfy w kolejnym roku kalendarzowym nie powoduje konieczności zmiany umowy. O wejściu w życie nowej taryfy Spółka poinformuje poprzez ogłoszenie na tablicach ogłoszeń Urzędu Gminy co najmniej 14 dni przed wejściem taryf w życie” (punkt III sentencji decyzji) odwołująca się Spółka stwierdziła, że nie narusza on zbiorowych interesów konsumentów z uwagi na powoływany już § 7 umowy, dający konsumentowi możliwość rozwiązania umowy za porozumieniem stron lub za 1 miesięcznym wypowiedzeniem, m.in. w przypadku braku akceptacji ceny za świadczoną usługę. Ponadto Spółka wskazała, że o zmianie stawek opłat za świadczone usługi zamieszcza informację na swojej stronie internetowej, na tablicach ogłoszeń w urzędzie gminy oraz w siedzibie Spółki.

Zdaniem Sądu Okręgowego, zakwestionowane postanowienie prawidłowo zostało ocenione, jako tożsame z klauzulą wpisaną do rejestru klauzul abuzywnych pod poz. 1977, o brzmieniu: „Zmiana cen za wywóz odpadów komunalnych nie wymaga aneksu do umowy”. Na tożsamość porównywanych klauzul wskazuje ich istota, cel, dla którego zostały wprowadzone do wzorców umownych oraz skutek, jaki wywołują. Znamienne jest przy tym, iż obie klauzule wykorzystywane były przez przedsiębiorców świadczących usługi w zakresie wywozu odpadów.

W myśl art. 384¹ k.c., wzorzec wydany w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym wiąże drugą stronę, jeżeli zostały zachowane wymagania określone w art. 384, a strona nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia. Przywołany przepis obejmuje swą dyspozycją dwa wypadki, mianowicie: wydania wzorca po raz pierwszy oraz jego zmiany w czasie trwania stosunku umownego. Podkreślenia wymaga, że chodzi tu o stosunek obligacyjny o charakterze ciągłym (trwałym) czyli taki, w który włączony jest element czasu, jako wyznacznika treści i rozmiaru świadczenia. Do stosunków ciągłych należą takie stosunki umowne, w których choćby po jednej stronie występuje zobowiązanie do świadczenia ciągłego, a to zaś polega na określonym, stałym zachowaniu się dłużnika przez czas trwania danego stosunku. Wydanie wzorca (po raz pierwszy lub zmienionego) w czasie trwania takiego stosunku prawnego stanowi zdarzenie prawne, które ex lege stwarza dla drugiej strony nową sytuację prawną. Uzyskuje ona bowiem uprawnienie do wypowiedzenia umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia. Konsekwencją braku wypowiedzenia przed upływem tego terminu będzie natomiast modyfikacja stosunku prawnego zgodnie z treścią wydanego wzorca (por. Cz. Żuławska [w:] red. G. Bieniek, Komentarz do Kodeksu Cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania, t. 1, s. 130 i n.).

Wydanie wzorca (po raz pierwszy lub zmienionego) w trakcie trwania stosunku obligacyjnego o charakterze trwałym będzie wiążące dla konsumenta tylko wówczas, gdy zostanie spełniony wymóg udostępnienia wzorca, a konsument nie wypowie umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia. W analizowanym przypadku nie przewidziano natomiast możliwości wypowiedzenia umowy przez konsumenta w razie zmiany taryfy za wywóz odpadów. W ocenie Sądu, z punktu widzenia ochrony interesów konsumenta, nie można uznać za wystarczające odwołanie w tym zakresie do postanowienia z § 7 wzorca umowy, ze względu na pozbawienie konsumenta uprawnienia do wypowiedzenia umowy, lub odstąpienia od niej, czy też z uwagi na niezapewnienie konsumentowi, w okresie wypowiedzenia umowy, opłat za usługi w dotychczasowej w wysokości. Ponadto, w oparciu o tak skonstruowany zapis wzorca konsument może być wprowadzony w błąd co do tego, że zmiany taryfy wiązą go niezależnie od tego, czy je akceptuje, czy nie.

Spółka (...) nie zgodziła się również z nałożeniem na nią w niniejszej sprawie kary pieniężnej w szczególności z uwagi na osiągnięcie celów wynikających z ustawy. Wskazała w tym zakresie na to, że świadcząc usługi kieruje się zarówno zbiorowym, jak i indywidualnym dobrem konsumenta, każdą sporną sprawę traktuje indywidualnie i dokłada wszelkich starań, aby wyjść naprzeciw oczekiwaniom klientów, szanuje dobre obyczaje kupieckie. Spółka stwierdziła, że pomimo być może nieprecyzyjnych zapisów umowy, stara się nie naruszać zbiorowych interesów konsumentów, albowiem każdorazowo przeciwdziała jakimkolwiek negatywnym konsekwencjom mogącym wystąpić po stronie konsumenta. Na niecelowość wymierzenia Spółce kary pieniężnej wskazuje, jej zdaniem, podjęcie współpracy z Prezesem Urzędu poprzez dostarczenie wszelkich dokumentów i niezwłoczne odpowiadanie na pisma, zadeklarowanie jeszcze na etapie postępowania chęci zmiany kontrowersyjnych zapisów i ich zmiana przed zakończeniem postępowania. W ocenie Spółki, nałożenie na nią tak wysokiej kary jest nieuzasadnione również dlatego, że za 2011 rok odnotowała ona znaczną stratę.

Ustosunkowując się do kwestii nałożonej na przedsiębiorcę kary pieniężnej, Sąd Okręgowy podziela wszystkie rozważania Prezesa UOKiK zarówno w zakresie zasadności wymierzenia kary, jak i metodologii ustalania jej wysokości, uznając je za prawidłowe i uzasadnione okolicznościami sprawy, które to okoliczności jednoznacznie przemawiały za wymierzeniem przedsiębiorcy kary pieniężnej. Kara nałożona na Spółkę (...), w związku z dopuszczeniem się stosowania praktyk antykompatywnych, została ustalona zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik oraz z uwzględnieniem przesłanki łagodzącej, w postaci zaniechania stosowania zarzuconych praktyk w toku postępowania, co skutkowało zmniejszeniem kwoty bazowej kary o 30%. Nie stwierdzono wystąpienia okoliczności obciążających. Nadto, należy zwrócić uwagę, że przy wymiarze kary Prezes UOKiK uwzględnił okoliczność, iż przychód osiągnięty przez przedsiębiorcę z tytułu działalności w zakresie gospodarki odpadami wyniósł w 2011 r. jedynie 8,47% przychodu uzyskanego przez niego ogółem i w związku z tym obniżył kwotę bazową kary o 50%. Tym samym, w ocenie Sądu, kara pieniężna wymierzona zaskarżoną decyzją jest adekwatna do zarzuconych przedsiębiorcy naruszeń uokik i nie jest przy tym zbyt wygórowana, skoro stanowi zaledwie ok. (...) maksymalnej kary, jaka mogłaby zostać wymierzona, stosownie do przepisów ustawy.

Mając powyższe na uwadze, na zasadzie art. 479^{31a} § 1 k.p.c., Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

SSO Jolanta de Heij - Kaplińska